

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«Καταγραφή βιωμάτων κακοποιημένων γυναικών»

ΟΝΟΜΑΤΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ

Κόμπου Μυρτώ-Σοφία Α.Μ. 534

Φάββα Μαρία Α.Μ. 614

ΜΑΘΗΜΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΑΜΑΣΚΗΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2023-2024

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	.....
Ενότητα1: Ορισμός.....	7
Ενότητα 2: Αίτια	9
Ενότητα 3: Ψυχολογικά προφίλ θύτη & θύματος.....	13
Ενότητα 4: Επιπτώσεις έμφυλης βίας.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Μεθοδολογία έρευνας.....	.....
Ενότητα 1: Ερευνητική στρατηγική.....	19
Ενότητα 2: Τεχνικές συλλογής δεδομένων.....	20
Ενότητα 3: Ερευνητικοί συμμετέχοντες.....	22
Ενότητα 4: Μέθοδος ανάλυσης.....	23
Ενότητα 5: Ζητήματα ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αποτελέσματα- συζήτηση.....	.....
Ενότητα 1: Παρουσίαση- ανάλυση δεδομένων.....	27
Πίνακας 1 Θέματα και Υποθέματα ανάλυσης.....	35
Ενότητα 2: Συζήτηση.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Επίλογος	
Ενότητα:1 Κυριότερα συμπεράσματα.....	40
Ενότητα 2: Σπουδαιότητα και περιορισμοί έρευνας.....	42
Ενότητα 3: Διεξαγωγή νέων ερευνών.....	42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	44

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της βίας στα πλαίσια του οικογενειακού πλαισίου τόσο μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης όσο και μέσω δευτερογενούς έρευνας η οποία είχε σκοπό να καταγράψει τα βιώματα κακοποιημένων γυναικών, όπως αυτά καταγράφηκαν σε επεισόδιο podcast, το οποίο δημοσίευσε ο δημοσιογραφικός οργανισμός iMedD. Πιο ειδικά, στο πρώτο μέρος γίνεται μια εισαγωγή στο θέμα της εργασίας και φανερώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα. Στο δεύτερο μέρος, γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης του ορισμού της βίας και συγκεκριμένα της ενδοοικογενειακής. Έπειτα, επιχειρείται μια εκτενής παρουσίαση των αιτιών που συντελούν στην εμφάνιση του φαινομένου ενώ γίνεται αναφορά και στα χαρακτηριστικά του θύματος και του θύτη ενώ παρουσιάζονται οι επιπτώσεις της βίας. Στη συνέχεια, το τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται στην μεθοδολογία της έρευνας καθώς και τα αποτελέσματα αυτής. Η εργασία ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των συμπερασμάτων της μελέτης που εξήχθησαν καθώς και κάποιοι περιορισμοί αυτής με τελικό θέμα να είναι αυτό των προτάσεων για μελλοντικές έρευνες.

Λέξεις κλειδιά: βία, οικογένεια, μαρτυρίες, podcast

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: **Εισαγωγή**

Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στο ζήτημα το οποίο αφορά όλες τις κοινωνίες του σύγχρονου κόσμου και αυτό δεν είναι άλλο από την έμφυλη βία που υφίστανται οι γυναίκες και ιδιαίτερα η βία, η οποία ασκείται στους κόλπους της οικογένειας. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα διαχρονικό κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο δεν γνωρίζει γεωγραφικά όρια ούτε διακρίσεις κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, πολιτισμικού υπόβαθρου ή εθνικότητας. Καθημερινά οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με διαφορετικές μορφές βίας (Kaur & Kaur,2019).

Η παρούσα μελέτη αφορμάται από την ύπαρξη και εμφάνιση αυξημένων περιστατικών έμφυλης βίας και από την ιδέα πως έχει ιδιαίτερη σημασία να μελετηθούν τα βιώματα και οι προσωπικές αφηγήσεις γυναικών οι οποίες έζησαν την κακοποίηση σε καθημερινή βάση. Σύμφωνα με πληροφορίες της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων(2023) μια στις τρεις (1/3) γυναίκες κάποια στιγμή στην ζωή της θα αντιμετωπίσει κάποιο είδος βίας από τον σύντροφο της, είτε σωματική, ψυχολογική είτε σεξουαλική. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα διεξήχθη για να εξετάσει μέσα από μια ποιοτική προσέγγιση ορισμένες από τις διαστάσεις της ενδοοικογενειακής βίας. Με την εις βάθος διερεύνηση των βιωμάτων των επιζώσων γυναικών μέσω της ανάλυσης podcast, επιδιώκεται όχι μόνο η καταγραφή και ανάδειξη των προσωπικών εμπειριών, της καθημερινότητας και της κακοποιητικής ζωής ενός θύματος αλλά και η κατανόηση των συνεπειών της ενδοοικογενειακής βίας στον ψυχισμό μιας γυναίκας.

Ύστερα, από μια εκτενή αναζήτηση και επισκόπηση της ελληνικής βιβλιογραφίας, η οποία αφορά ανάλυση podcast, εντοπίστηκε ένα βιβλιογραφικό κενό αφού δεν βρέθηκαν παρόμοιου τύπου έρευνες, έτσι τα δεδομένα αυτά οδήγησαν στην

μελέτη του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας με την διενέργεια βασικής έρευνας και πιο συγκεκριμένα ποιοτικής, μη αριθμητικής, με στόχο να περιγράψει το αναλυόμενο ζήτημα. Συγκεκριμένα, για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκαν τέσσερις συνεντεύξεις- μαρτυρίες με γυναίκες θύματα, οι οποίες έχουν υποστεί την κακοποίηση και τη βία και μιλούν οι ίδιες σε δημοσιογράφο, με σκοπό την δημιουργία podcast. Γενικά, το σύνολο των συμμετεχόντων ανέρχεται στα επτά άτομα, αναλυτικότερα μια μάρτυρας αυτοκτονίας στην περιοχή της Δάφνης το έτος 2021, μια αρχιτεκτόνισσα-πολεοδόμος, μια ψυχολόγος- ψυχοθεραπεύτρια και τέλος μια Βραζιλιάνα δημοσιογράφος. Ο ρόλος των τελευταίων παρουσιάζεται επικουρικός αφού προσθέτουν πληροφορίες, προσωπικές γνώμες, απόψεις, οι οποίες σχετίζονται με το φαινόμενο.

Αναφορικά με το εργαλείο συλλογής δεδομένων στην πρωτογενή έρευνα, χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη. Στο αναλυόμενο podcast δεν υπάρχουν πληροφορίες αν η συνέντευξη ακολούθησε κάποιο πρότυπο δόμησης (δομημένη ή ημι-δομημένη ή αδόμητη). Ωστόσο, η παρούσα έρευνα αποτελεί μια δευτερογενή μελέτη που εστίασε στην ανάλυση λόγου.

Στην παρούσα ποιοτική, κοινωνική έρευνα η διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων επικεντρώνεται στο « πώς» και το « γιατί». Σύμφωνα με τον σκοπό της έρευνας διατυπώθηκαν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

1. Πότε άρχισε το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και πώς εξελίχθηκε;
2. Με ποιους τρόπους βίωσαν την καθημερινότητά τους;
3. Τα περιστατικά βίας περιορίζονταν μόνο στις συμμετέχουσες ή υπήρχε εμπλοκή και των παιδιών;
4. Ποια ήταν η αντίδραση της κοινωνίας;
5. Ποιες ενέργειες πραγματοποίησαν για την αντιμετώπιση του φαινομένου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: **Βιβλιογραφική ανασκόπηση**

2.1. Ορισμός:

Ένα αρκετά σημαντικό ζήτημα που σχετίζεται με την δημόσια υγεία και την παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και που αποτελεί πηγή προβληματισμού σε παγκόσμιο επίπεδο ανεξαρτήτως τάξης, φυλής, θρησκείας, εθνικών συνόρων, είναι η βία με βάση το φύλο. Το κοινωνικό αυτό φαινόμενο αποτελείται από οποιαδήποτε μορφή βίας, όπως λεκτική ή σωματική, απειλή ζωής, που στρέφεται κατά των γυναικών ή κοριτσιών κάθε ηλικιακής ομάδας (προγεννητική, βρεφική, παιδική, εφηβική, ενήλικη, γεροντική) και που οδηγεί στη σωματική ή ψυχολογική τους βλάβη, στον περιορισμό της ελευθερίας τους και στην γενικότερη υποτίμησή του φύλου τους. Ως εκ τούτου οι γυναίκες δέχονται βία στο σπίτι, στον χώρο εργασίας, στην αγορά, στο δρόμο, στο λεωφορείο, στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, στο δίκαιο, στη πολιτική, στην υγεία, στα επαγγελματικά τους δικαιώματα, στα δικαστήρια, στον αθλητισμό και σε άλλα πολλά (Sanjel, 2013)

Παρόλο που και τα δυο φύλα δέχονται βία, η επίδραση αυτής διαφέρει ανάλογα με το φύλο του θύματος αλλά και του θύτη (Nieves,1997). Λόγω της έντονης επικράτησης της πατριαρχίας αλλά και της ινδουιστικής ιδεολογίας, οι γυναίκες εκλαμβάνονταν από πολύ παλιά ως αντικείμενο ελέγχου και υποταγής στους άνδρες αλλά και ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Η ύπαρξη λοιπόν αυτών των άνισων σχέσεων στη κοινωνία ανάμεσα στα φύλα και η συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια των ανδρών αποτελεί σημαντικό παράγοντα εκδήλωσης αυτής της βίας.

Συγκεκριμένα αυτή παρουσιάζεται ως φυσική κακοποίηση, η οποία περιλαμβάνει μορφές σωματικής βίας, όπως σπρώξιμο, χτύπημα, σφίξιμο, απειλές ή

τραυματισμό με κάποιο όπλο ή αντικείμενο και καταστροφή περιουσίας. Ταυτόχρονα ως λεκτική κακοποίηση με την χρήση χυδαίου λόγου και με υψηλής έντασης λεκτικών επιθέσεων ακόμη και στην παρουσία άλλων ατόμων. Επιπλέον ως ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση με την έντονη χειριστικότητα και επίβλεψη του άνδρα, με απειλές που σχετίζονται με τα παιδιά και τα δικαιώματά της πάνω σε αυτά, με την απομόνωσή της από τα κοντινά της πρόσωπα, όπως φίλους και οικογένεια, με απειλές σχετικά με την σωματική ακεραιότητα της ίδιας αλλά και δικών της ανθρώπων (Sanjel, 2013).

Συγχρόνως μπορεί να εκδηλωθεί ως πνευματική κακοποίηση με την καταναγκαστική αφομοίωση απόψεων και πιστεύω και με την υποβάθμιση των προσωπικών της πεποιθήσεων θρησκευτικού, πολιτικού και κοινωνικού χαρακτήρα αλλά και ως οικονομική κακοποίηση με την οικονομική υποταγή και εξάρτηση της γυναίκας από τον άνδρα της. Επιπροσθέτως ως σεξουαλική κακοποίηση με τον άνδρα να αναγκάζει την γυναίκα να προβεί σε σεξουαλικές ενέργειες τις οποίες η ίδια δεν επιθυμεί και αρνείται και με την επιβολή εγκυμοσύνης ή άμβλωσης (Sanjel, 2013).

Παράλληλα είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η βία αυτή παίρνει μορφή και στα οικογενειακά πλαίσια, η γνωστή ενδοοικογενειακή βία. Οι γυναίκες σε αυτό το πλαίσιο εκτίθενται σε διάφορες εγκληματικές πράξεις, όπως η δολοφονία βρεφών, ο γεννητικός ακρωτηριασμός, ο αναγκαστικός γάμος, και η σεξουαλική κακοποίηση. Συχνά, ο δράστης αυτών των πράξεων είναι ο σύζυγος ή άλλο μέλος της οικογένειας. Οι παράγοντες κινδύνου για τις γυναίκες σχετίζονται με παραδοσιακές κοινωνικές προσδοκίες, όπως η ηλικία, η εκπαίδευση, η οικονομική ανεξαρτησία, η απιστία, η κατανάλωση αλκοόλ, και η τοποθέτηση σε αγροτικές περιοχές.

Τέλος εξίσου απαραίτητο είναι να σημειωθεί πως η γεωγραφική τοποθεσία αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Ειδικότερα παρόλες τις παραδοσιακές νόρμες που φέρουν πατριαρχικά στοιχεία και που εντοπίζονται παντού, δημιουργούνται διαφορές στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται και αντιμετωπίζεται στις αστικές και στις αγροτικές περιοχές. Στις πόλεις είναι γεγονός ότι οι γυναίκες μπορούν πιο εύκολα να απευθυνθούν για βοήθεια και να αντιμετωπίσουν την βία, λόγω των πολυάριθμων και προσιτών δομών. Ωστόσο, στις αστικές περιοχές οι δυσχερείς κοινωνικές σχέσεις και οι έντονες πιέσεις της καθημερινότητας μπορούν να οδηγήσουν στην αύξηση των περιστατικών βίας και της ανάγκης για αντιμετώπιση αυτών (McIlwaine,2013).

2.2. Αίτια:

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα περίπλοκο αλλά και διαχρονικό κοινωνικό φαινόμενο, αφού φαίνεται να είναι βαθιά ριζωμένο και να συνεχίζει να απασχολεί έντονα. (Φιλιππίδης et al.,2022). Αποτελεί παραβίαση του απαραβίαστου και θεμελιωμένου δικαιώματος της ζωής, συνοδευόμενη με αξιοπρέπεια και του δικαιώματος της ισότητας και της ίσης προστασίας (Kaur & Kaur.,2019). Η εμφάνιση της βίας θα πραγματοποιείται σε τρία στάδια :

- 1) τη δημιουργία της έντασης
- 2) το εκλυτικό γεγονός, το οποίο και προκαλεί την ένταση
- 3) το στάδιο της αγάπης και της ηρεμίας (Φιλιππίδης et al., 2022).

Πιο αναλυτικά, κατά την διάρκεια του πρώτου σταδίου το θύμα προσπαθεί να διαχειριστεί με ποικίλους τρόπους την κατάσταση, στο δεύτερο στάδιο τα επεισόδια οξύνονται, γίνονται ακόμη πιο σοβαρά αφού το θύμα παρουσιάζεται ανήμπορο να βρει

κάποια άλλη λύση, με αποτέλεσμα να χάνει τον έλεγχο. Τέλος, κατά την τρίτη και τελευταία φάση, ο θύτης διακόπτει τα επεισόδια βίας και υιοθετεί μια πιο τρυφερή και ήρεμη συμπεριφορά. Με αυτόν τον τρόπο απομακρύνει το θύμα από την απόφαση της φυγής. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα τέχνασμα επανάκτησης της εμπιστοσύνης του θύματος, ώστε να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος βίας. (Φιλιππίδης et al., 2022).

Σχετικά με την καταγραφή των αιτιών της ενδοοικογενειακής βίας, είναι ένα ιδιαίτερα απαιτητικό εγχείρημα, ενώ κάποιες φορές αγγίζει τα όρια του μη δυνατού. Γενικά, υπάρχει μια τάση των εγκληματολόγων να εντοπίζουν βιολογικούς παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν σε ενδοοικογενειακή βία ή σε μια γενικευμένη επιθετική συμπεριφορά στην οικογένεια. Επίσης, κρίνεται αξιοσημείωτο το γεγονός πως ορισμένα μέλη μιας ομάδας ενός πληθυσμού είναι πιθανό να αποτελέσουν θύματα βίας ενώ κάποια άλλα όχι. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να γίνει κατανοητό πως δεν μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα πως η αιτία για το φαινόμενο είναι μια και μοναδική και συνδέεται με σχέση αιτίου-αιτιατού. Υπάρχουν αρκετοί όχι μόνο εσωτερικοί αλλά και εξωτερικοί παράγοντες που συνδέονται με το φαινόμενο. Αναφορικά με τους εσωτερικούς, αυτοί εντοπίζονται και από την μεριά του θύτη αλλά πολλές φορές η ίδια συμπεριφορά των θυμάτων μπορεί να οδηγήσει στην θυματοποίησή τους, χωρίς να το γνωρίζουν ή να το επιδιώκουν.

Έπειτα, γίνεται μια προσπάθεια διαχωρισμού των παραγόντων σε τέσσερις τομείς:

- I. Ατομικοί παράγοντες, αφορούν το ίδιο το άτομο
- II. Κοινωνικοί παράγοντες, συνδέονται με την κοινωνία
- III. Σχεσιακοί παράγοντες, αναφέρονται στο δίκτυο σχέσεων
- IV. Άμεσο περιβάλλον, σχετίζονται με το κοντινό περιβάλλον του ατόμου

Κάθε ένας από τους παραπάνω παράγοντες είναι σε συνάρτηση με οικονομικούς, υλικούς, κοινωνικοοικονομικούς ή βιολογικούς παράγοντες. Οι δύο πρώτοι, στις μέρες μας συγκαταλέγονται στους υψηλού κινδύνου παράγοντες.

Αναλυτικότερα για τους ατομικούς παράγοντες, η ηλικία επηρεάζει και μπορεί να οδηγήσει σε επιθετική συμπεριφορά, η νεότητα η οποία συνδυάζεται με την ανωριμότητα ή ψυχολογικές προδιαθέσεις. Η υπερβολική χρήση ή κατανάλωση ουσιών, όπως το αλκοόλ και τα ναρκωτικά από τον έναν από τους δύο συντρόφους. Ακόμη, οι ψυχικές ασθένειες ή διαταραχές, όπως για παράδειγμα τα έντονα καταθλιπτικά επεισόδια. Αναφέρεται, ακόμη, και η απόκτηση μιας φτωχής, ελλιπής μόρφωσης. Η οικονομική κατάσταση, του ζεύγους αποτελεί με την σειρά της παράγοντα κινδύνου, ιδιαίτερα αν αυτή είναι δυσχερής. Το άτομο συνδέεται με το οικογενειακό του περιβάλλον άμεσα, άρα οποιαδήποτε μορφή βίας την οποία ενδέχεται να έχει βιώσει στο στενό οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον, αν για παράδειγμα ήταν θύμα παιδικής κακοποίησης, δεν είναι αδύνατον να την επαναλάβει και στην μετέπειτα ζωή του.

Πιο ειδικά για τους κοινωνικούς παράγοντες, δεν είναι λίγες οι φορές κατά τις οποίες η ανδρική φιγούρα αντιμετωπίζεται ως μια πηγή εξουσίας και εκδηλώνει πατριαρχικά ένστικτα και επιθυμίες. Έτσι, συνδέεται κι η θέση της γυναίκας, η οποία πολλές φορές υιοθετεί ρόλους υποδεέστερους, χωρίς να αναγνωρίζεται η αξία της. Επιπρόσθετα, η παγιωμένη αντίληψη του στερεοτυπικού οικογενειακού μοντέλου, σύμφωνα με το οποίο η γυναίκα καταπιάνεται με οικιακές εργασίες ενώ ο άνδρας έχει ως σκοπό την διατήρηση και εξάπλωση των γονιδίων. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί πως ακόμη και στις μέρες μας, νόρμες και πεποιθήσεις εστιάζονται και δικαιολογούν την ύπαρξη βίας, υποστηρίζοντας πως αποτελεί ένα φυσιολογικό φαινόμενο.

Αν αναλυθούν οι σχεσιακοί παράγοντες, γίνεται κατανοητό πως το άτομο δεν υπάρχει ανεξάρτητα από τα άτομα που το επηρεάζουν και συναναστρέφεται. Με αυτό τον τρόπο, παθολογικές και εγκληματολογικής φύσεως συμπεριφορές στην οικογένεια, μη σταθερές σχέσεις, αυξημένη ανδρική κυριαρχία, οικονομική αστάθεια ή ακόμη και κοινωνικές δυσκολίες, μπορεί να οδηγήσουν σε επιθετική συμπεριφορά.

Εν συνεχεία, το περιβάλλον στο οποίο ζουν τα άτομα, είναι ικανό με την σειρά του να επιδράσει. Δηλαδή, η απουσία νόμων και απαγορεύσεων σχετικά με το ζήτημα, η δυσκινησία του συστήματος για την ανίχνευση αλλά και υπόδειξης των περιστατικών. Μικρές ποινές για τους θύτες, μια έμμεση ή άμεση κοινωνική ανοχή, αποτελούν κάποια παραδείγματα που με την σειρά τους αυξάνουν τα περιστατικά έμφυλης βίας (Tittloná & Papáček, 2018).

Κρίνεται ζωτικής σημασίας να αναφερθεί πως οι Kaur και Kaur (2019) σημειώνουν ότι, αποτελεί λανθασμένη πεποίθηση η στείρα αποδοχή πως μόνο οι μη οικονομικά προνομιούχες ή φτωχής εκπαίδευσης γυναίκες, αποτελούν στόχο για επίθεση.

Πηγές, οι οποίες προέρχονται από ξενώνες, συμβουλευτικά κέντρα και καταφύγια γυναικών υπογραμμίζουν πως η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να συμβεί σε οποιαδήποτε γυναίκα, ανεξάρτητα από το επίπεδο μόρφωσης που έχει λάβει, την εθνικότητα, το ετήσιο εισόδημά της, τις θρησκευτικές της πεποιθήσεις, την ηλικία ή την εθνικότητα. Θύματα και θύτες βρίσκονται σε όλες τις κοινωνικές τάξεις. Τα ποσοστά δείχνουν (47%) πως οι γυναίκες που είχαν βιώσει ενδοοικογενειακή βία στην παιδική τους ηλικία ή αργότερα στην εφηβεία τους, στην ενήλικη τους ζωή κακοποιήθηκαν από τον σύντροφό τους. Είναι τρεις φορές πιο πιθανό να μπλεχθούν σε μια κακοποιητική σχέση σε σύγκριση με άλλες γυναίκες. Συνεχίζοντας με τις συχνότητες, γυναίκες οι οποίες έχουν παιδιά μεγαλύτερα των τεσσάρων ετών βιώνουν

κακοποίηση πιο συχνά. Αποτελέσματα ερευνών κατέδειξαν πως διατρέχουν υψηλό κίνδυνο για σωματική βία ανύπαντρες ή άνεργες γυναίκες. Το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο φαίνεται να επηρεάζει κι αυτό με την σειρά του. (Flury et al.,2010).

2.3. Ψυχολογικά προφίλ θύτη & θύματος:

Σύμφωνα με τον Σεφεριάδη Δ., οι δράστες συχνά προέρχονται από οικογένειες όπου η βία αποτελούσε καθημερινότητα. Έχουν βιώσει επεισόδια βίαιης συμπεριφοράς προς τη μητέρα τους ή ακόμα έχουν υποστεί κακοποίηση οι ίδιοι όταν ήταν παιδιά. Συνήθως δείχνουν έλλειψη ωριμότητας και έχουν έντονα αισθήματα ανεπάρκειας και χαμηλής αυτοεκτίμησης. Τα κύρια χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους είναι η παρανοϊκότητα και ο σαδισμός, ενώ είναι έντονα καχύποπτοι, επιθετικοί και επικριτικοί απέναντι στις πράξεις των άλλων. Η βίαιη συμπεριφορά ενισχύεται από τη ζήλια και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση. Οι θύτες συχνά οδηγούνται σε χρήση βίας σε βάρος της αδύναμης γυναίκας προς αναπλήρωση της δικής τους αδυναμίας σε άλλους τομείς της ζωής τους.

Συνήθως, οι φίλοι και οι οικείοι είναι οι κύριοι δράστες βίας κατά των γυναικών, ενώ γνωριμίες και φίλοι του θύματος αποτελούν συχνά τους δεύτερους πιο συχνούς θύτες (Catalano S., 2012). Στην έρευνα του Catalano S. που διεξήχθη το 2012 αποδείχθηκε ότι η ηλικία είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων. Περίπου ένα τρίτο των καταδικασθέντων βιαστών είναι κάτω των 25 ετών και σχεδόν ένα πέμπτο των δραστών σεξουαλικής επίθεσης είναι ηλικίας 18-21 ετών. Επιπλέον, υπάρχουν γενικοί παράγοντες κινδύνου, όπως η εξοικείωση με το άτομο, που

συμβάλλουν στην πιθανότητα διάπραξης σεξουαλικής επίθεσης και ενδοοικογενειακής βίας.

Ο θύτης φαίνεται συχνά να προσκολλάται στην παραδοσιακή άποψη της ανωτερότητας των ανδρών και στα στερεότυπα που συνδέονται με τον ρόλο του ως κυρίαρχου στην οικογένεια. Θεωρεί ότι η ενημέρωση του για τη ζωή της συντρόφου είναι απαραίτητη και ότι η γυναίκα δεν έχει το δικαίωμα να κρατά πράγματα για τον εαυτό της, αλλά θα πρέπει να τον ενημερώνει για οτιδήποτε προκύψει. Συχνά ο θύτης αναμένει από τη σύντροφό του να τον περιποιείται με "παραδοσιακό" τρόπο. Δεν τον ενδιαφέρει αν εκείνη είναι απασχολημένη και εξουθενωμένη από τις προσπάθειες να ανταποκριθεί σε όλους τους ρόλους της (ως μητέρα, σύζυγος, εργαζόμενη) και μπορεί πολλές φορές να την κατηγορήσει ως "ανίκανη και άχρηστη μητέρα". Απαιτεί από τη σύντροφό του να τον προσέχει και να ικανοποιεί τις ανάγκες του σε όλη τη διάρκεια της ημέρας. Αντίστοιχα, νιώθει πως έχει ειδικό προνόμιο όσον αφορά τη σεξουαλική του ικανοποίηση και απαιτεί από τη σύντροφό του να τον ικανοποιεί σεξουαλικά με τον τρόπο που εκείνος επιθυμεί, αδιαφορώντας για τη δική της σεξουαλική ευχαρίστηση ή την υγεία της (Σουλή, 2019).

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ από τον άνδρα σύντροφο συνδέεται με τη βία, όπως δείχνουν πολλές άλλες μελέτες. Γυναίκες που ζουν με άνδρες που συχνά επιστρέφουν σπίτι μεθυσμένοι έχουν πολύ μεγαλύτερη πιθανότητα να υποστούν βία, σε σχέση με γυναίκες που δεν βρίσκονται σε ανάλογη κατάσταση (Morison et al., 2007).

Ορισμένοι άνδρες, εκτός από τη σωματική και λεκτική βία, χρησιμοποιούν επίσης τακτικές ψυχολογικής επιρροής επί της συντρόφου τους. Για παράδειγμα, αλλαγή των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς του χωρίς προειδοποίηση, αλλαγή

θέματος στις διαφωνίες τους, συχνά ψέματα, δημόσια έκθεση της συντρόφου κ.α. (Σουλή, 2019). Στην περίπτωση όπου η οικογένεια έχει ανήλικα τέκνα και γίνονται μάρτυρες βίαιων επεισοδίων η διαχρονική έρευνα των Dobash&Dobash,(1979) δείχνει πως είχαν αντιδράσεις ανάλογα με την ηλικία τους. Τα μικρότερα σε ηλικία μπορεί να έκλαιγαν ενώ τα μεγαλύτερα αναλάμβαναν ενεργητικότερους ρόλους. Κατά προέκταση, η θεωρία του «αμέτοχου θεατή», εστιάζει στην μακροχρόνια έκθεση του παιδιού σε σκηνές βίας χωρίς το ίδιο να εμπλέκεται ή να κακοποιείται με οποιοδήποτε τρόπο. Η κυριότερη μορφή βίας είναι αυτή μεταξύ των συζύγων, με την λεκτική βία να είναι η πιο συχνή. (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού,1988). Στη συνέχεια, η θεωρία των πόρων (Hyde-Nolan &Juliao, 2012) υποστηρίζει πως ο «πλούτος» γεννά τη βία. Οι δράστες διαθέτουν περισσότερους πόρους (κοινωνικό status, οικονομικούς πόρους) με αποτέλεσμα να έχουν την εξουσία και να επιβάλλουν τη θέλησή τους στα θύματά τους. Οι κοινωνικο-πολιτισμικές προσεγγίσεις εντάσσονται στις σύγχρονες τάσεις ερμηνείας του φαινομένου, αναφέρονται σε μακρό-επίπεδο ανάλυσης και αποδίδουν την άσκηση βίας σε κοινωνιολογικές και πολιτισμικές παραμέτρους.

Οι γυναίκες που βιώνουν κακοποιητική συμπεριφορά εμφανίζουν συχνά έλλειψη αυτοεκτίμησης, η οποία προκύπτει από την αποδοχή των χαρακτηριστικών της ανεπάρκειας και της ανικανότητας που τους αποδίδονται. Πολλές από τις γυναίκες αυτές έχουν υποστεί κακοποίηση ή έχουν γίνει μάρτυρες κακοποίησης κατά την παιδική τους ηλικία, γεγονός που τις οδηγεί στην αποδοχή του ρόλου του θύματος. Νιώθουν ντροπή και συχνά προσπαθούν να αποκρύψουν τα τραύματά τους. Είναι πλήρως εξαρτημένες από τον σύζυγό/σύντροφό τους και είναι πρόθυμες να υποστούν προσβολές από εκείνον. Επίσης, εμφανίζουν έλλειψη επικοινωνιακών δεξιοτήτων, δυσκολία στην έκφρασή των συναισθημάτων τους, και έχουν εσωτερικοποιήσει

στερεοτυπικούς πατριαρχικούς ρόλους, που τις εμποδίζουν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους (Στεφανίδου, 2010)

Όταν νιώθουν ότι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά στις κοινωνικά ορισμένες προσδοκίες για τους ρόλους τους, κάποιες γυναίκες εσωτερικοποιούν την ιδέα ότι είναι υπεύθυνες για τη βίαιη συμπεριφορά που υφίστανται, πιστεύοντας ότι αυτή είναι η τιμωρία που τους αξίζει (Dobash & Dobash, 1979).

Οι γυναίκες που υποφέρουν από κακοποίηση αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα, όπως μόνιμο στρες, ψυχοσωματικές ενοχλήσεις και κατάθλιψη. Συχνά, για να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα, καταφεύγουν στη χρήση αλκοόλ ή ψυχοφαρμάκων ενώ μπορεί να εκδηλώνουν και συμπεριφορές αυτοκαταστροφής (Walker, 1989).

2.4. Επιπτώσεις έμφυλης βίας:

Η ενδοοικογενειακή βία επιφέρει πολλές συνέπειες στη ζωή των θυμάτων, επηρεάζοντας την σωματική (Walker-Descartes et. al, 2021· Walsh et. al, 2015) και ψυχική τους υγεία (Kachaeva & Shport, 2017·Walker-Descartes et. al, 2021). Οι Walker-Descartes et. al (2021) αναφέρουν ότι οι περισσότερες γυναίκες εμφανίζουν εκδορές, θλάσεις/αποτριβές, διαστρέμματα, τραυματισμούς στα εσωτερικά όργανα και κατάγματα σε πρόσωπο, δάχτυλα, άνω κορμό και χέρια. Μερικές ακόμα επιπτώσεις στο σώμα, σύμφωνα με τους Walsh et. al (2015), αποτελούν η μόλυνση από τον ιό HIV, οι Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις, η τεχνητή έκτρωση, το χαμηλό βάρος γέννησης των παιδιών, ο πρόωρος τοκετός και ο περιορισμός ανάπτυξης της μήτρας, η οποία ενδέχεται να είναι μικρή κατά την ηλικία κύησης.

Οι υποψίες των γιατρών έχουν οδηγήσει στην ανακάλυψη κακώσεων σε περαιτέρω μέρη του σώματος: κεφάλι, λαιμό, θώρακα, κοιλιά, περίνεο. Εξίσου μεγάλης σημασίας είναι και οι αιμορραγίες αμφιβληστροειδούς, το υποσκληρίδιο αιμάτωμα και οι μελανιές. Το κεφάλι, επιπρόσθετα, είναι το πιο κοινό σημείο για θανατηφόρο πυροβολισμό, με τους τραυματισμούς του να συμβαίνουν πριν από τις γυναικοκτονίες, την βασικότερη συνέπεια της έμφυλης κακοποίησης (Walker-Descartes et. al, 2021).

Αξιοσημείωτες είναι και οι συνέπειες της γυναικείας κακοποίησης στην ψυχική υγεία των θυμάτων. Οι Kachaeva & Shport (2017), μέσω μιας μελέτης σε μια κοόρτη 18 γυναικών θυμάτων βίας στη Ρωσία, διαπίστωσαν ότι οι ψυχολογικές επιπτώσεις της κακοποίησης είναι η κατάθλιψη, το άγχος, η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η διαταραχή μετατραυματικού στρες και η κατάχρηση ναρκωτικών. Επίσης, στις επιπτώσεις αυτές συγκαταλέγονται η εγκατάλειψη/κακομεταχείριση, οι απειλές, η απομόνωση στο σπίτι, ο εκφοβισμός για απομάκρυνση παιδιών, ο αποχωρισμός από συστήματα υποστήριξης, τα δημόσια αδικήματα/προσβολές, η λεκτική επιθετικότητα, οι οικονομικές στερήσεις και η εμμονική παρακολούθηση. Ακόμη, σε μελέτη 335 γυναικών που βίωσαν κακοποίηση σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους εξακριβώθηκε ότι αυτές έπασχαν, μεταξύ άλλων, από γενικευμένο άγχος, δυσθυμία, φοβίες και εξάρτηση από ψυχοδραστικά φάρμακα και αλκοόλ με την λειτουργικότητά τους να μειώνεται εξαιτίας των συμπτωμάτων αυτών (Walker-Descartes et. al, 2021).

Η γυναικεία κακοποίηση πέρα από κλινικό ζήτημα που χρίζει ψυχοθεραπευτική παρακολούθηση, αποτελεί και κοινωνικό ζήτημα. Η έμφυλη βία έχει μεγάλο αντίκτυπο στην κοινωνία, κυρίως στον τομέα της οικονομίας. Οι γυναίκες θύματα καταλήγουν να χρησιμοποιούν περισσότερο τις υπηρεσίες υγείας, αυξάνοντας το οικονομικό κόστος της κοινωνίας, παρόλο που δεν προσδιορίζονται ως θύματα. Ακόμη, η παραγωγικότητά

τους είναι μειωμένη και οι οικονομικές τους ευκαιρίες στην αγορά εργασίας είναι σχετικά περιορισμένες (Walsh et. al, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Μεθοδολογία Έρευνας

Η παρούσα ερευνητική πρόταση επιχειρεί την μελέτη του φλέγοντος ζητήματος της βίας ενάντια των γυναικών, η οποία ασκείται στα πλαίσια της οικογένειας. Στόχος αποτελεί η καταγραφή και ανάλυση των προσωπικών βιωμάτων και εμπειριών γυναικών, οι οποίες παραχώρησαν συνέντευξη σε έναν δημοσιογραφικό οργανισμό, τον λεγόμενο iMEDD. Η έρευνα στηρίζεται στην ανάλυση των λεγομένων, καθώς κρίθηκε πως δεν υπάρχει πληθώρα ερευνών που να έχουν εκπονηθεί στο πεδίο της ανάλυσης podcast στην ελληνική επιστημονική κοινότητα.

Μια έρευνα για να καταφέρει να επιφέρει θετικά αποτελέσματα και να ολοκληρωθεί με επιτυχία χρίζει ορθής εφαρμογής μιας μεθοδολογίας, η οποία θα ανταποκρίνεται στις εκάστοτε απαιτήσεις του ερευνητικού θέματος, τα ζητούμενα που ερευνώνται καθώς και τον επιδιωκόμενο σκοπό της έρευνας.

3.1. Ερευνητική στρατηγική

Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε και ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος, αφού εκτιμήθηκε ως η ενδεδειγμένη και ορθότερη κατεύθυνση για συλλογή δεδομένων και στοιχείων τα οποία αφορούν θύματα ενδοοικογενειακής βία, τα οποία περιγράφουν και ξαναθυμούνται τα όσα έχουν ζήσει. Η υιοθέτηση της ποιοτικής προσέγγισης ορίζεται ως η απουσία μαθηματικών υπολογισμών καθώς και η πραγματοποίηση της σε πραγματικές συνθήκες και όχι σε τεχνητές ή ελεγχόμενες πειραματικά. Με αυτόν τον τρόπο, ερευνώνται τα άτομα σε πραγματικές συνθήκες, χωρίς την επίδραση μεταβλητών. Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί πως μια μελέτη, η οποία δομείται και βασίζεται στην ποιοτική ανάλυση εστιάζει, δίνει έμφαση στην νοηματοδότηση των

φαινομένων από τα ίδια τα άτομα και αποφεύγει την εστίαση και μελέτη της καθαυτής συμπεριφοράς. Το κέντρο ενδιαφέροντος για τον ερευνητή περιστρέφεται γύρω από το νόημα και τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες και γενικά τα ανθρώπινα υποκείμενα βιώνουν τα γεγονότα. (Ισαρη & Πουρκός, 2016). Τα στοιχεία αυτά έρχονται σε πλήρη αρμονία με τον σκοπό διεξαγωγής της παρούσας μελέτης.

3.2. Τεχνικές συλλογής δεδομένων

Οι τεχνικές οι οποίες χρησιμοποιούνται στην ποιοτική έρευνα ποικίλουν. Μια σύντομη σταχυολόγηση περιλαμβάνει την παρατήρηση, τις ομάδες εστίασης, την ανάλυση συνομιλίας, όπως επίσης την ανάλυση λόγου. Επίσης, διακρίνονται και διαφορετικές τεχνικές συλλογής δεδομένων. Μια ποιοτική έρευνα αναλύει λεκτικά δεδομένα, τα οποία προέρχονται από παρατηρήσεις, συνεντεύξεις, προφορικές αφηγήσεις και όχι μόνο. Οι πιο σημαντικές τεχνικές συλλογής των δεδομένων αφορούν την παρατήρηση, την συνέντευξη και τις ομάδες εστίασης. (Ισαρη&Πουρκός,2016). Η παρούσα έρευνα πρόκειται να αναλύσει και μελετήσει δεδομένα προερχόμενα από συνέντευξη.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι δευτερογενής και το είδος της εντάσσεται στην ποιοτική έρευνα. Η δειγματοληψία αναφέρεται στην μέθοδο που χρησιμοποιείται για την επιλογή ενός κατάλληλου αριθμού ατόμων ή πραγμάτων από έναν πληθυσμό για να ληφθούν υπόψη σε μια έρευνα. (Ισαρη&Πουρκός,2016). Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να αναφερθεί ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε η μορφή podcast προς ανάλυση, ο οποίος ήταν η συνεχώς αυξανόμενη χρήση και προώθηση παρόμοιου είδους ηχητικών δεδομένων. Στην συγκεκριμένη έρευνα, πραγματοποιήθηκε αναζήτηση σε Μηχανές Αναζήτησης, η οποία εστιαζόταν σε

podcasts στην ελληνική γλώσσα, με πρόσφατη ημερομηνία δημοσίευσης, εντός των τριών τελευταίων ετών, για να αποτελούν έγκυρες πηγές πληροφόρησης.

Για αυτό τον λόγο η αναζήτηση των δεδομένων έγινε σε υλικό που είναι δημοσιευμένο σε διαδικτυακές πλατφόρμες οι οποίες φιλοξενούν podcasts όπως:

- Spotify
- Pod.gr
- Podlist.gr
- Google Podcasts
- YouTube
- Google

Η χρήση διαδικτύου κρίθηκε ως ερευνητικό εργαλείο το οποίο μπορεί να προσφέρει δεδομένα σε γρήγορο και πραγματικό χρόνο. Ακόμα, κριτήριο για να επιλεγεί το συγκεκριμένο podcast, αποτέλεσε η εμπλοκή γυναικών που βίωσαν την κακοποίηση, ώστε να είναι εφικτή μια ανάλυση για να εξεταστούν οι εμπειρίες τους. Αποκλείστηκαν podcast, τα οποία απλά παρουσίαζαν το φαινόμενο και σχολιάζονταν από ψυχολόγους ή άλλους ειδικούς, καθώς στόχος αποτελεί η καταγραφή των βιωμάτων των κακοποιημένων γυναικών. Τα λήμματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ήταν « ενδοοικογενειακή βία», « έμφυλη βία», « podcast», καθώς και συνδυασμός αυτών. Τελικά, για την συγκεκριμένη έρευνα, το υλικό συλλέχθηκε από την Μηχανή Αναζήτησης Google και τον επίσημο ιστότοπο, ο οποίος επιλέχθηκε τυχαία.

Το κύριο μέρος αυτής της έρευνας έχει δομηθεί με βάση τις απομαγνητοφωνήσεις, οι οποίες επιλέχθηκαν και προήλθαν από το πρόγραμμα, το οποίο αναπαράγεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα και δημοσιεύεται στο διαδίκτυο σε ψηφιακή μορφή. Το αναλυόμενο ακουστικό υλικό δημοσιεύτηκε στις 16 Μαρτίου του 2023. Έχει

δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα ενός μη κερδοσκοπικού δημοσιογραφικού οργανισμού που ιδρύθηκε το 2018, με την αποκλειστική δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, το λεγόμενο iMEDD. (Βάγιας, 2023). Δημοσιοποιείται επίσης κι σε πηγές όπως Google Podcasts, Spotify, Apple Podcasts. Ακόμα, αποτελεί ένα και μοναδικό, αυτοτελές επεισόδιο, με διάρκεια σαράντα δυο λεπτά κι έντεκα δευτερόλεπτα.

3.3. Ερευνητικοί συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες οι οποίοι λαμβάνουν μέρος είναι οι βασικές μάρτυρες, δηλαδή οι τέσσερις γυναίκες, οι οποίες αποτελούν τα θύματα βίας. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, προσωπικές πληροφορίες, δημογραφικά στοιχεία, ή κάποια πληροφορία, η οποία να υποδηλώνει ή να σκιαγραφεί την ταυτότητα και το προφίλ των γυναικών αποφεύγεται. Υπάρχουν δυο εξαιρέσεις καθώς κάποια στοιχεία καταγωγής καθώς και η ηλικία γίνονται φανερά από τις ίδιες τις γυναίκες, οι οποίες αποκαλύπτουν πως προέρχονται η μια από την φυλή των ρουμανόβλαχων, με ηλικία τριάντα τριών ετών και η άλλη γυναίκα αποκαλύπτει τον τόπο καταγωγής της, την Αλβανία. Κατά την διάρκεια του podcast εμφανίζονται κι άλλα άτομα όπως η μάρτυρας αυτοκτονίας στην Δάφνη, η οποία είχε ακούσει ένα περιστατικό βίας, το οποίο κατέληξε σε δολοφονία, το έτος 2021, μια αρχιτέκτων- πολεοδόμων, η οποία δίνει το δικό της προσωπικό στίγμα, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο δομούνται οι κατοικίες και πιο συγκεκριμένα οι πολυκατοικίες, ώστε να καταρρίψει τον μύθο, πως μία δολοφονία δεν είναι πιθανό να ακουστεί από τους γείτονες, καθώς και η Βραζιλιάνα δημοσιογράφος, η οποία προσδίδει μια διαπολιτισμική οπτική στα λεγόμενα και τις πληροφορίες που εμπεριέχονται στο ακουστικό υλικό. Επιπρόσθετα, η ψυχολόγος – ψυχοθεραπεύτρια, εμπλουτίζει και τεκμηριώνει τα όσα έχουν ειπωθεί, προσθέτοντας σχόλια. Η διαδικασία

της συνέντευξης συντονίζεται από δημοσιογράφο του οργανισμού, ο οποίος όμως δεν φαίνεται να έχει ενεργό ρόλο. Όλοι οι συμμετέχοντες μιλούν την ελληνική γλώσσα, εκτός από την Βραζιλιάνα δημοσιογράφο, όπου γίνεται αυτόματη μετάφραση των λόγων της από Ελληνίδα ηθοποιό.

3.4. Μέθοδος ανάλυσης

Η έρευνα βασίζεται στο γεγονός πως τα δεδομένα συλλογής αλλά και ανάλυσης προέρχονται κατά βάση από γραπτό ή προφορικό λόγο, δηλαδή συνεντεύξεις ή προϊόντα προφορικού λόγου. Ο λόγος αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο θα γίνουν κατανοητά οι πράξεις, οι συμπεριφορές, οι στάσεις, οι απόψεις, τα συναισθήματα, τα βιώματα των ατόμων- συμμετεχόντων. Η ανάλυση λόγου, ανάλυση προφορικού λόγου στην παρούσα ερευνητική εργασία κρίνεται απαραίτητη για την κατανόηση του της ζωής μιας γυναίκας που έχει κακοποιηθεί από τον σύντροφό της. Το υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε σε αυτή την έρευνα και τίθεται προς ανάλυση προκύπτει από τις απομαγνητοφωνήσεις, οι οποίες προήλθαν ύστερα από εκτενή και προσεκτικό, πολλαπλό άκουσμα της ηχογραφημένης συνέντευξης.

Η μέθοδος ανάλυσης που ακολουθήθηκε είναι μια ποιοτική εκδοχή ανάλυσης για τα δεδομένα της έρευνας και κυριότερα μια ερμηνευτική φαινομενολογική, η οποία χρησιμοποιεί συνεντεύξεις καθώς και αφηγήσεις ζωής. Μέσω της λεπτομερής εξέτασής τους, προσπαθεί να βρει θεματικές που προκύπτουν στο πλαίσιο μιας ομάδας. (Maggs-Rapport, 2000). Οι ίδιοι, οι ερευνητές πρέπει να κατανοήσουν τα δεδομένα, να τα αποκωδικοποιήσουν και να τα ερμηνεύσουν για να εξηγήσουν τα ερευνητικά τους ερωτήματα. Επίσης, η ερμηνευτική φαινομενολογία δεν εστιάζει στο μέγεθος του δείγματος αλλά έχει ως στόχο την επικέντρωση σε μια ομάδα ομοιογενή για να γίνει το

επίκεντρο μελέτης, έτσι το δείγμα δεν χρειάζεται να είναι απαραίτητα αντιπροσωπευτικό.(Smith&Osborn,2008). Πιο συγκεκριμένα, η Ερμηνευτική Φαινομενολογική Ανάλυση (ΕΦΑ), αποτελεί μία σύγχρονη ποιοτική μεθοδολογία η οποία έχει φιλοσοφική βάση. Οι απαρχές της κρίνονται από το έτος 1990 και συγκεκριμένα από τον ψυχολόγο υγείας Johnathan Smith, με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο (Smith et al., 2009). Ο Smith εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι κατανοούν και βιώνουν τα γεγονότα και τις εμπειρίες ζωής (Smith et al. 2009). Ακόμα, προσπαθεί να κατανοήσει και να νοηματοδοτήσει τις υποκειμενικές έννοιες των γεγονότων, των εμπειριών ή των καταστάσεων των ίδιων των μεμονωμένων συμμετεχόντων (Smith, 2008).

Οι φαινομενολογικοί ερευνητές επιδιώκουν να αξιολογήσουν τις λεπτομέρειες των τρόπων δημιουργίας νοήματος συγκεκριμένων εμπειριών των συμμετεχόντων, εστιάζοντας ιδιαίτερα σε πτυχές των βιωμένων εμπειριών που συχνά δεν παρατηρούνται ή δεν εξετάζονται στην καθημερινή ζωή (Finlay, 2011)

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα ερευνητικά ερωτήματα στις έρευνες ΕΦΑ είναι συνήθως γενικά και ανοιχτά. Δεν γίνεται καμία προσπάθεια να ελεγχθεί μια προκαθορισμένη υπόθεση του ερευνητή. Αντίθετα, στόχος είναι να διερευνηθεί, ευέλικτα και λεπτομερώς το εκάστοτε φαινόμενο/πεδίο που μελετάται (Smith& Osborn, 2007).Σύμφωνα με τους Smith και Osborn (2007), δεν υπάρχει μία σωστή απάντηση στον αριθμό του δείγματος.

Ο Smith προτείνει να εξεταστεί λεπτομερώς αρχικά η απομαγνητοφώνηση της πρώτης συνέντευξης.

Στάδιο 1. Πολλαπλή ανάγνωση.

Σύμφωνα με Smith& Osborn (2007) προτείνεται η πολλαπλή ανάγνωση των κειμένων ώστε ο ερευνητής να έρθει σε επαφή με το περιεχόμενο των αφηγήσεων. Συνεπώς σε πρώτο στάδιο, πραγματοποιήθηκε η επαναλαμβανόμενη ανάγνωση των συνεντεύξεων Έπειτα, μελετώντας ξανά προσεκτικά τα κείμενα, κρατήθηκαν σημειώσεις

Στάδιο 2. Προσδιορισμός αναδυόμενων θεμάτων.

Σε δεύτερο στάδιο ακολούθησε η προσεκτική ανάλυση των συνεντεύξεων με σκοπό τη δημιουργία κεντρικών θεμάτων

Στάδιο 3.

Στο τρίτο στάδιο έγινε η αναζήτηση συνδέσεων μεταξύ των αναδυόμενων θεμάτων και έπειτα πραγματοποιήθηκε η ομαδοποίησή τους σύμφωνα με το νόημα.

Στάδιο 4.

Σχεδιασμός πίνακα. Στο τελευταίο στάδιο έγινε ο σχεδιασμός του πίνακα που αποτυπώνει τα κεντρικά θέματα και τα υποθέματα που αναδύθηκαν από την ανάλυση των δεδομένων. Παράλληλα με τον ερευνητικό σχολιασμό και την ανάλυση από τις ερευνητριες παρατίθενται και αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων τα οποία αναδεικνύουν τα κεντρικά θέματα.

Σε γενικές γραμμές, ο ρόλος των ερευνητών κρίνεται ιδιαίτερα κεντρικός και σημαντικός στην ποιοτική έρευνα, διότι προϋποθέτει άμεση εμπλοκή. Αντιμετωπίζεται ως φορέας προσωπικών βιωμάτων, απόψεων, προσδοκιών όπως και μεροληψιών. . (Ισαρη & Πουρκός, 2016). Ο ρόλος των ερευνητριών της παρούσας ερευνητικής πράξης αναφέρεται ως αναλυτής κειμένου. Γενικά, οι ερευνητές ανακαλύπτουν τα θέματα που προκύπτουν από τα γραπτά και προσπαθούν να τα επιβεβαιώσουν, να τα επαληθεύσουν (Γαλάνης, 2018).

3.5. Ζητήματα ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας

Μια πολύ σημαντική παράμετρος κατά την δημιουργία του ερευνητικού σχεδιασμού καθώς και ερευνητικής διαδικασίας για έναν ερευνητή αποτελεί και το ζήτημα της δεοντολογίας στην έρευνα. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια προσπάθεια διεξαγωγής δευτερογενούς μελέτης. Η δυνατότητα της πλήρους και τυπικής εφαρμογής αρχών περί ζητημάτων ηθικής και δεοντολογίας, σε μια δευτερογενής έρευνα, τα οποία συγκεντρώνονται στην παραβίαση των αρχών της: ενήμερης, ελεύθερης συγκατάθεσης και εμπιστευτικότητας, απασχολούν ιδιαίτερα τους φορείς που ασχολούνται με την επαναχρησιμοποίηση ποιοτικών δεδομένων.

Ωστόσο, υπάρχουν τεχνικές που ελαχιστοποιούν τις ζημιογόνες επιπτώσεις της χρήσης δευτερογενών δεδομένων. Η ανωνυμοποίηση είναι η πρώτη, η οποία καλείται η απάλειψη των πληροφοριών, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην αναγνώριση του προσώπου που μιλά, επειδή ενδέχεται να μαρτυρούν την ταυτότητα των συμμετεχόντων. Η καταγραφή και ανάλυση των λεγόμενων των συμμετεχόντων έγινε με κωδικοποιημένα ονόματα (μάρτυρας1, μάρτυρας2 κοκ). Η ανωνυμοποίηση, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως πραγματοποιήθηκε και από τον ερευνητή της πρωτογενούς έρευνας, με την μη αποκάλυψη στοιχείων και ευαίσθητων πληροφοριών των γυναικών καθώς και με αλλοίωση της φωνής. (Τσιώλης, et al., 2011).

Κεφάλαιο 4: Αποτελέσματα-Συζήτηση

4.1. Παρουσίαση-ανάλυση δεδομένων

Ύστερα από την εκτενή ανάγνωση της απομαγνητοφώνησης και ακολουθώντας την μεθοδολογία της ερμηνευτικής φαινομενολογικής ανάλυσης προέκυψαν τα εξής θέματα:

- 1) Ζωή πριν την κακοποίηση
- 2) Εκδήλωση της βίας
- 3) Κοινωνική αντίδραση
- 4) Συναισθήματα
- 5) Φυγή

Κάθε μία από τις συμμετέχουσες κλήθηκε να μοιραστεί την εμπειρία και τα βιώματα της όταν βρισκόταν στην κακοποιητική σχέση. Αρχικά, αφηγούνται την ζωή τους πριν από την εκδήλωση των στοιχείων βίας και κακοποίησης. Μελετώντας τις μαρτυρίες εξάγεται το συμπέρασμα πως όταν εισήχθησαν στην σχέση δεν διαφαίνονταν σημάδια τα οποία να προμήνυαν κάποια κακοποιητική συμπεριφορά. Πιο συγκεκριμένα, η ζωή των μαρτύρων (1) και (3) δείχνει πως αρχικά η συμπεριφορά των συζύγων τους δεν έδειχνε κανένα αρνητικό σημάδι, το οποίο να προϊδέαζε για μια εκδήλωση κακοποιητικής συμπεριφοράς, αντιθέτως περιγράφεται ως μια υγιής σχέση με αισθήματα αγάπης και τρυφερότητας, ακόμα υπήρξε έντονη η εκδήλωση επιθυμίας για άμεση απόκτηση παιδιών.

Μαρτυρία: (1) Στην αρχή μου έδειξε έναν άνθρωπο δοτικό, τρυφερό, να νοιάζεται.

Μαρτυρία:(2) Άρα, βοήθησε αυτό στο να έρθουμε πάρα πολύ κοντά γρήγορα, δηλαδή μέσα σε μια εβδομάδα είχαμε ήδη σχεδόν σε εισαγωγικά συγκατοικήσει κι όλα πάνε καλά, πραγματικά καλά, δηλαδή ήμασταν φουλ ερωτευμένοι, το πρώτο διάστημα είναι αυτό που δεν περιμένεις να σου συμβεί κάτι τέτοιο.

Ακόμα, ένα στοιχείο το οποίο καταγράφεται σχετικά με την ζωή πριν την κακοποίηση είναι ο γάμος σε πρώιμη ηλικία η πρόωρη διακοπή της σχολικής φοίτησης καθώς και η εφηβική εγκυμοσύνη. Επίσης, η μετανάστευση με σκοπό την εύρεση ενός καλύτερου μέλλοντος.

Μαρτυρία(4): Ήρθα εδώ για μια καλή ζωή, για τα παιδιά μου και για εμένα

Σχετικά με την καθημερινότητα των γυναικών φαίνεται πως αμέσως μετά τον γάμο εισήχθησαν σε μια ανιαρή και τυποποιημένη καθημερινότητα η οποία είχε ως σκοπό την τέλεση καθημερινών εργασιών εντός του σπιτιού, την ικανοποίηση των αναγκών και των θελήσεων όχι μόνο του συζύγου αλλά και των υπολοίπων ενοίκων του σπιτιού. Επίσης, εντοπίζεται και η επιβολή ενός αυταρχικού καθεστώτος στο σπίτι, δημιουργείται ένα εχθρικό περιβάλλον για την γυναίκα και γίνονται εμφανή τα πρώτα σημάδια της κακοποίησης, τα οποία περιλαμβάνουν, προσβολές, σωματική βία. Μια μάρτυρας δηλώνει πως δεν είχε έρθει αντιμέτωπη με ένα συγκεκριμένο είδος βίας αλλά είχε αντιμετωπίσει πολλαπλά και αλληπάλλληλα είδη βίας τα οποία συνοψίζονται στις κατηγορίες της σωματικής, ψυχολογικής, λεκτικής, οικονομικής και σεξουαλικής βίας. Στη συνέχεια, ένα διαφορετικός τρόπος εκδήλωσης της κακοποιητικής συμπεριφοράς αποτελούσε η χρήση απειλών σχετικά με την σωματική ακεραιότητα και την ζωή όχι της ίδιας της γυναίκας αλλά και κοντινών της προσώπων, όπως ήταν το ίδιο της το παιδί.

Μαρτυρία: (3) Ότι γύρναγε μες την Αθηνά, μες την νύχτα και έψαχνε να δει που μένει η κόρη μου και η κόρη μου κρυβόταν στο ένα σπίτι και στο άλλο για να μην την βρει και την σκοτώσει;

Ακόμα, καταδεικνύεται η ψυχολογική κατάσταση των γυναικών καθώς διαγράφονται αρνητικά συναισθήματα καθημερινού φόβου, άγχους, αναστάτωσης και διαρκής επιφυλακής καθώς κάθε στιγμή μπορεί να έπεφταν θύματα ενός ακόμη επεισοδίου σωματικής και όχι μόνο βίας. Τα παιδιά τις περισσότερες φορές γίνονταν μάρτυρες των επεισοδίων και προσπαθούσαν να βοηθήσουν την μητέρα. Μετά την λήψη της απόφασης για εγκατάλειψη της συζυγικής στέγης από τον σύζυγο και πατέρα και η καταγγελία για κακοποίηση της μητέρας στην αστυνομία, ο σύζυγος φαίνεται να συνεχίζει με πιο έντονο και επίμονο τρόπο να επισκέπτεται το σπίτι και να εξαπολύει απειλές για την ζωή όχι μόνο της γυναίκας αλλά και των ίδιων του των παιδιών. Η υιοθέτηση προστατευτικών μέτρων δεν τροποποιεί την στάση του θύτη, ο οποίος δεν διστάζει να εκδηλώσει βίαιη συμπεριφορά απέναντι στην γυναικά και σε δημόσιο χώρο όχι μόνο υπό την ύπαρξη ξένων και άγνωστων προσώπων αλλά και των παιδιών του.

Άλλο ένα στοιχείο το οποίο παρουσιάζεται είναι και η παιδική κακοποίηση, καθώς ο πατέρας ασκούσε όχι μόνο σωματική βία στο παιδί με αποτέλεσμα να διαταραχθεί η ψυχική κατάσταση αλλά και η παραμέληση, η κακομεταχείριση καθώς και η σεξουαλική κακοποίηση, η οποία ακολουθείται με απειλές για την ζωή της μητέρας σε περίπτωση καταγγελίας του περιστατικού.

Μαρτυρία: (3) Στο τέλος, λίγο πριν φύγω, συνειδητοποίησα ότι το παιδί το έπαιρνε αγκαλιά, το έβαζε να κάθεται πάνω του και είχε στύση, όχι το παιδί βέβαια. Κι όταν εγώ κατάλαβα κάτι τέτοιο, με απείλησε ότι θα μες σκοτώσει, αν τολμήσω να πω κάτι.

Η σωματική κακοποίηση εκδηλώνεται ως καθημερινό και συνηθισμένο φαινόμενο η οποία συνδυάζεται όχι μόνο με την παρουσία των παιδιών κατά την διάρκεια της βίαιης συμπεριφοράς, τα οποία προσπαθούν να σώσουν και να βοηθήσουν την μητέρα τους, ζητούν βοήθεια από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας τα οποία παραμένουν αμέτοχα, δεν παρέχουν καμία βοήθεια, δεν απομακρύνουν τον κακοποιητή ενώ φαίνεται να θεωρούν πως η γυναίκα έχει μερίδιο ευθύνης, αφού έχει απόλυτη ελευθερία και δεν υπακούει.

Η έναρξη της βίαιης συμπεριφοράς και τα πρώιμα σημάδια παρατηρούνται ως εκδήλωση συναισθημάτων ζήλιας απέναντι στην γυναίκα, η οποία συνδιαλέγεται με το αντίθετο φύλο. Η παρερμηνεία της συμπεριφοράς της γυναίκας οδηγεί σε έκρηξη της ζήλιας με αποτέλεσμα να εκδηλώνεται βίαιη συμπεριφορά, η οποία περιλαμβάνει εξύβριση και σωματική κακοποίηση.

Αναφορικά με την κοινωνική ανοχή και τον βαθμό στον οποίο υπάρχει εμπλοκή του κοινωνικού συνόλου με σκοπό την καταγγελία του κακοποιητή παρατηρείται πως αρχικά η οικογένεια του θύτη παραμένει αμέτοχη, δεν βοηθά την γυναίκα αλλά και ούτε τον απομακρύνει, υιοθετεί μια ουδέτερη στάση ενώ γνωρίζει, βιώνει ακούει και γίνεται μάρτυρας των εντάσεων και των καυγάδων.

Τα κοντινά πρόσωπα, οι κοινοί γνωστοί και φίλοι παρευρίσκονται ως παθητικοί δέκτες της συμπεριφοράς, είναι μάρτυρες των βίαιων περιστατικών αλλά δεν εμπλέκονται σε καμία πράξη βοήθειας ή τερματισμού της κακοποίησης.

Μαρτυρία(1): Βγάζει ένα ποσό χρημάτων, το πετάει πάνω στο μπαρ και λέει – εμείς φεύγουμε- και παρ' όλο που όλοι οι φίλοι του είχαν δει το σκηνικό, δεν αντέδρασε κανένας, δεν είπε κανένας τίποτα.

Αναφορικά με τον κοινωνικό περίγυρο κυμαίνεται και αυτός σε παρόμοια μη συμμετοχική στάση ενώ κατέχει την επίγνωση της τέλεσης των περιστατικών. Παρόμοια και η εμπλοκή της αστυνομίας στην περίπτωση που γίνει μια καταγγελία όχι για πιθανή εκδήλωση κακοποιητικής συμπεριφοράς αλλά για μια διαφορετική αιτία φαίνεται πως προχωρεί σε λειψό έργο, το οποίο δεν εστιάζει στην περαιτέρω έρευνα και εξακρίβωση της σοβαρότητας της κατάστασης.

Μαρτυρία(2): Όλα μας τα χρόνια δεν έχει έρθει κανείς να πει τίποτα, κάποια στιγμή είχανε έρθει κάνα δυο φορές αστυνομία, περιπολικό στο σπίτι να μας πει ότι έχουνε κάποιος καταγγελία για διατάραξη κοινής ησυχίας και βγήκε έξω ο μπαμπάς του συζύγου και λέει δεν έγινε κάτι, δεν έχουμε κάτι κι απλώς έφυγαν.

Η άρνηση των άμεσα παρευρισκόμενων ή αυτών που είναι μάρτυρες των επεισοδίων δικαιολογείται από την τάση για αποφυγή κάθε προσωπικής βλάβης, η οποία μπορεί να επέλθει με μια ενδεχομένη παροχή βοήθειας ή καταγγελίας. Αρκούνται στην παρουσίαση παραπόνων και προειδοποιήσεις για κάλεσμα βοήθειας ώστε να απομακρυνθούν τα ανήλικα παιδιά από το σπίτι και να οδηγηθούν στο Χαμόγελο του παιδιού.

Μαρτυρία(1): όταν ζήτησα βοήθεια μου είπαν όχι δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα, γιατί θα βρούμε τον μπελά μας.

Όλες οι μάρτυρες εστιάζουν στο γεγονός πως ενώ ο κοινωνικός περίγυρος γνωρίζει, ακούει τα περιστατικά, έχει πλήρη ενημερότητα για τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα, δεν παρέχουν κανένα είδος βοήθειας, δεν συμμετέχουν, δεν καταγγέλλουν, παραμένουν σιωπηλοί.

Ακόμη, με επικέντρωση στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον γίνεται φανερό πως οι γυναίκες που έχουν πέσει θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν γεννηθεί και

μεγαλώσει σε ένα κακοποιητικό περιβάλλον, όπου κοντινά τους πρόσωπα ή ακόμα και η ίδια η μητέρα τους ήταν θύμα κακοποιητικής συμπεριφοράς από τον πατέρα και σύζυγο.

Μαρτυρία(1): *όλα μας τα χρόνια η μαμά μου ήταν κακοποιημένη από τον μπαμπά μου και λεκτικά και σωματικά.*

Σημαντική κρίνεται και η αναφορά στην κοινωνική και γυναικεία ανοχή, οι οποίες πολλές φορές είτε υποβαθμίζουν την σοβαρότητα των περιστατικών, είτε δεν τα λογίζουν ως κακοποιητική συμπεριφορά, με αποτέλεσμα να μην συνειδητοποιούν πως δέχονται επιθετική συμπεριφορά αλλά και να μη καταλογίζουν τις συμπεριφορές αυτές ως βία.

Μαρτυρία(1): *Μίλησα και η έκφραση που άκουσα κατά βάση ήταν από τις περισσότερες.. μια σφαλιάρα όλες έχουμε φάει, το οποίο λίγο με σόκαρε αλλά από ότι κατάλαβα όλες έχουν υποστεί λίγη βία, θες να είναι λεκτική, θες να είναι σωματική κάτι έχουν υποστεί.*

Μέσα από τις συνεντεύξεις αναδύθηκαν αρκετά παρόμοια συναισθήματα στις συμμετέχουσες τα οποία προήλθαν από τις δύσκολες, δυσβάστακτες συνθήκες κάτω από τις οποίες επιβίωναν. Δεν διστάζουν να χαρακτηρίσουν με έντονες περιγραφές και με την χρήση συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων την καθημερινότητά τους και τον τρόπο με τον οποίο συνέχιζαν να ζουν την κάθε τους ημέρα. Μια καθημερινότητα η οποία τις καταπίεζε, τις δημιουργούσε έντονο άγχος και τάσεις φυγής.

Μαρτυρία(1): *Το σπίτι που ζούσα λοιπόν, δεν ήταν το καταφύγιο μου, το σπίτι μου ζούσα ήταν η φυλακή μου, το σπίτι που ζούσα ήταν ο θάλαμος των βασανιστηρίων μου, το σπίτι που ζούσα ήταν τα κάτεργά μου, το σπίτι που ζούσα ήταν, δεν ξέρω, πως βλέπεις κάποιο*

θρίλερ, για κάποια στιγμή κλειδώνουνε έναν άνθρωπο σε ένα χώρο και τον βασανίζουν και προσπαθεί να βρει τρόπο να βγει, να φύγει, να αποδράσει.

Αναφέρονται σε ψυχοσωματικά συμπτώματα τα οποία ανέκυψαν λόγω του έντονου φόβου που επικρατούσε στις ζωές τους, ενώ σημειώνουν πως η βεβαρυμμένη ψυχική και συναισθηματική τους συνεχίζει να τις ταλανίζει ακόμα και μετά την φυγή και έξοδο από την κακοποιητική σχέση.

Η μητρότητα και η ύπαρξης παιδιών λειτουργεί ως καταλύτης και ένα έναυσμα για να ωθήσει τις γυναίκες να αποτραβηχθούν κι να φύγουν από την βίβραση εστία. Χωρίς να δίνουν πληροφορίες σε κανένα πρόσωπο αποφασίζουν να αποδράσουν και να βρουν καταφύγιο σε κάποιο κέντρο φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών. Με την απομάκρυνση από το σπίτι, τα παιδιά δείχνει να αλλάζουν συμπεριφορά και να καταφέρνουν να μιλήσουν στην μητέρα τους σχετικά με τα γεγονότα που είχαν ζήσει όλο αυτόν τον καιρό, κατά την διαμονή και παραμονή στην εστία τα παιδιά στρέφονταν όλο και περισσότερο στον εαυτό τους.

Μαρτυρία(1): Η μητρότητα σου δίνει τρομερή δύναμη, σε κάνει λιοντάρι, δεν σε νοιάζει για τον εαυτό σου, σε νοιάζει μόνο να σώσεις το παιδί σου.

Κύριο μέλημά τους δεν εμφανίζεται τόσο η προστασία της δικής τους προσωπικής υπόστασης αλλά δίνουν έμφαση, εστιάζουν και παρακινούνται από την θέλησή τους το παιδί τους να μην τραυματιστεί, πέσει θύμα της βιαιότητας, να μην βιώσει κι το ίδιο ότι έζησαν και οι ίδιες.

Μαρτυρία(2): Λέω να το υποστώ εγώ όλα μου τα χρόνια μέχρι και τώρα, αλλά δεν θα αφήσω να το υποστεί και το παιδί.

Η δεύτερη μαρτυρία αναφέρει πως με σκοπό να απαλλαγεί από την ζωή την οποία έπρεπε να υπομένει είχε σκεφτεί σαν ενδεχόμενο τον αυτοκτονικό ιδεασμό, όχι μόνο να αφαιρέσει και την ζωή του παιδιού της.

Σχετικά με τα συναισθήματά τους μετά την απόφαση για εγκατάλειψη της συζυγικής στέγης και συνάμα την έξοδο από την κακοποιητική σχέση, τα συναισθήματά τους γίνονται ευχάριστα και θετικά σε μεγάλο βαθμό. Νιώθουν αισιοδοξία, ετοιμότητα για το μέλλον, χτίζουν την ζωή τους μακριά από τα σημάδια βίας. Ακόμη, δίνουν ιδιαίτερη σημασία στον εαυτό τους και τον τοποθετούν στο επίκεντρο. Είναι ικανές και μπορούν ελεύθερα να σκέφτονται και να σχεδιάζουν το μέλλον χωρίς να είναι τρομοκρατημένες. Δηλώνουν πως κατά την διάρκεια των περιστατικών βίας η ζωή τους παύει να συνεχίζει στους κανονικούς της ρυθμούς και όλα συμβαίνουν μηχανιστικά.

Μαρτυρία(2): Πώς το καταλαβαίνεις αυτό, έκανα κάτι που έκανα πρώτη φορά στην ζωή μου, αγάπησα τον εαυτό μου, μετά τον χωρισμό μου βρήκα τα πατήματά μου, βρήκα τι θέλω και έκανα πράγματα που δεν είχα κάνει ποτέ, έκανα όνειρα, που δεν είχα κάνει ποτέ όνειρα για εμένα.

Μαρτυρία(4) :πίστεψέ με είναι αλλιώς, είναι πως να το πω, φως, φως φως, έχουμε φως τώρα.

Τελικά, γίνεται έκκληση σε όλες τις γυναίκες να μην διστάζουν, να μην πιστεύουν την μετανοητική στάση του συζύγου και να απομακρύνονται από κακοποιητικές σχέσεις, οι οποίες θα επαναληφθούν. Επίσης, υπογραμμίζουν πως η βία και τα σημάδια της είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωρίζονται εγκαίρως, να μην αμελούνται και πως τίποτα δεν είναι προσωπικό όταν αφορά και πλήττει το κοινωνικό σύνολο, όλοι πρέπει να βρίσκονται σε επαγρύπνηση σχετικά με το θέμα.

Μαρτυρία(1): Όχι, τα εν οίκω, εν δήμω, γιατί αν δεν σταματήσει αυτό το εν οίκω μη εν δήμω θα συνεχίσει αυτό το πράγμα .

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Θέματα	Υποθέματα
Ζωή πριν την κακοποίηση	Μη κακοποιητική συμπεριφορά Πρώιμος γάμος Διακοπή σχολικής φοίτησης Εφηβική εγκυμοσύνη Μετανάστευση
Εκδήλωση βίας	Καθημερινά καθήκοντα σπιτιού Αυταρχικό καθεστώς Προσβολές Σωματική βία Πολλαπλά είδη Απειλές Παιδιά μάρτυρες Διόγκωση της βίας μετά την φυγή Παιδική κακοποίηση
Κοινωνική ανοχή	Αμέτοχη οικογένεια Παθητικότητα κοντινών προσώπων Αδυναμία αστυνομίας Αποφυγή προσωπικής βλάβης Ενημερότητα περίγυρου Άμεσο κακοποιητικό περιβάλλον Γυναικεία ανοχή
Συναισθήματα	Έντονες περιγραφές Συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις Καταπίεση Άγχος Φόβος Τάσεις φυγής Ψυχοσωματικά συμπτώματα
Φυγή	Μητρότητα Προστασία παιδιών Αυτοκτονικός ιδεασμός Θετικά συναισθήματα Έκκληση στις υπόλοιπες γυναίκες για φυγή

Πίνακας 2 Θέματα και Υποθέματα ανάλυσης

4.2. Συζήτηση:

Ο σκοπός της μελέτης αυτής ήταν να καταγραφούν οι μαρτυρίες και τα βιώματα γυναικών, οι οποίες έχουν ζήσει σε μια κακοποιητική στέγη. Μέσω της ερμηνευτικής

διαδικασίας, έγινε μια προσπάθεια να εξεταστεί και να αποκαλυφθεί η ζωή αυτών των γυναικών μέσω των προσωπικών τους εμπειριών. Τα θέματα που αναδυθήκαν κατηγοριοποιήθηκαν σε κατηγορίες και αλληλοσχετίζονται.

Αναφορικά με τις κατηγορίες που προέκυψαν συζητούνται τα δεδομένα παρακάτω.

Ζωή πριν την κακοποίηση:

Η ζωή των συμμετεχουσών πριν την εκδήλωση της κακοποιητικής συμπεριφοράς δεν προμηνούσε, ούτε έδειχνε σημάδια μιας σχέσης η οποία θα εξελισσόταν σε βιαιότητα. Υπήρχε σύμπνοια απόψεων, ενδιαφερόντων, με τους συζύγους να νοιάζονται για τις συζύγους. Ακόμη, υπήρχε και η εξωτερίκευση της επιθυμίας τους για την διεύρυνση της οικογένειας και τον ερχομό ενός παιδιού. Κάθε μια ήλπιζε πως αφού εισαχθεί σε αυτή την σχέση θα δημιουργήσει ένα ήρεμο, φιλικό περιβάλλον ανάπτυξης με μέλλον.

Εκδήλωση βίας:

Τα πρώτα σημάδια και εκδήλωση βίας εμφανίζονται την στιγμή εκείνη κατά την οποία οι γυναίκες εισέρχονται στον έγγαμο βίο. Τότε κάνει την εμφάνιση του η βία και εντελώς διαφορετική συμπεριφορά που δεν μοιάζει σε τίποτα με εκείνη πριν τον γάμο. Ακόμη, κατακλύζονται από αρνητικά συναισθήματα, ως επακόλουθο να βάλλεται και να πλήττεται ο συναισθηματικός του κόσμος αφού πλέον η ζωή τους μοιράζεται ανάμεσα στην βία και την ανησυχία. Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν κάθε μορφή βίας, χωρίς εξαιρέσεις και δεν σημαίνει πως θα είναι μόνο ένας και μοναδικός τρόπος εκδήλωσης.

Ακόμα , ένα σημείο προς υπογράμμιση τίθεται η άμεση παρουσία των παιδιών τα οποία γίνονται μάρτυρες της ζοφερής πραγματικότητας, Δεν είναι λίγες οι φορές κατά τις οποίες πρέπει να βοηθήσουν, να προστατέψουν την μητέρα ή να ζητήσουν από τρίτα πρόσωπα να εμπλακούν και να σώσουν την μητέρα τους, την οποία βλέπουν να δέχεται κάθε μορφή βίας. Επιπρόσθετα, τα παιδιά της οικογενείας πολλές φορές πέφτουν και τα ίδια θύματα βίας, ιδίως σεξουαλικής από τον πατέρα τους. Ο συναισθηματικός τους κόσμος πλήττεται ιδιαίτερα καθώς ζουν και εμπλέκονται στην κακοποίηση.

Κοινωνική Αντίδραση:

Σε όλες τις αναλυόμενες περιπτώσεις, η αντίδραση του κοινωνικού συνόλου εμφανίζεται να είναι η ίδια, χωρίς μεγάλες διαφοροποιήσεις ή αποκλίσεις. Το πρώτο και κυριότερο κρίνεται η ενημερότητα, η πληροφόρηση, η γνώση για τα τραυματικά γεγονότα τα οποία διαδραματίζονται. Κάθε άτομο το οποίο είναι ενήμερο για την κατάσταση, που επικρατεί, προτιμά να παραμείνει αμέτοχο, να μην εμπλακεί, ούτε να βοηθήσει την γυναίκα και τα παιδιά της. Δεν προσφεύγει στην αστυνομία, ούτε καταγγέλλει τα όσα ακούει ή έχει την υποψία πως γίνονται. Παραμένει παθητικός δέκτης των μηνυμάτων αποστασιοποιημένος, διατηρώντας επιφυλάξεις ή ακόμα και φόβο για περαιτέρω εμπλοκή στην υπόθεση, καθώς δεν επιθυμεί να δεχθεί, να αντιμετωπίσει τα επόμενα στάδια μιας πιθανής καταγγελίας.

Οι γυναίκες- θύματα εκφράζουν έντονα την δυσαρέσκεια τους για το φαινόμενο αυτό και δηλώνουν πως με αυτόν τον τρόπο παραμένουν αβοήθητες, συνεχίζοντας να ζουν υπό βίαιες συνθήκες.

Ένα ακόμη σημείο που κρίζει προσοχής αποτελεί το οικογενειακό, περιβαλλοντικό υπόβαθρο των γυναικών, οι οποίες έχουν ζήσει ή μεγαλώσει σε

οικογένεια όπου υπήρχαν ενδείξεις και κακοποιητικές συμπεριφορές εκ μέρους του πατέρα.

Δεν πρέπει να παραληφθεί πως παρατηρείται όχι μόνο ένα είδος κοινωνικής ανοχής απέναντι στην βία αλλά και το γεγονός πως τα ίδια τα θύματα δεν συνειδητοποιούν πως γίνονται δέκτες της κακοποιητικής συμπεριφοράς. Πολλές φορές αποδυναμώνουν τις μορφές της, τις εκλογικεύουν ή θεωρούν πως αποτελούν φυσιολογικό μέρος του συζυγικού βίου.

Συναισθήματα:

Τα συναισθήματα είναι κοινά για όλες τις γυναίκες, βιώνουν καθημερινά υψηλά επίπεδα άγχους και στρες. Νιώθουν εγκλωβισμένες, ανήμπορες να διαφύγουν, ζουν την κάθε μέρα συνοδευμένη με αποκρουστικά συναισθήματα. Διακατέχονται από έντονο φόβο, δεν είναι λίγες οι φορές κατά τις οποίες αναπτύσσουν ψυχοσωματικά συμπτώματα στην προσπάθεια τους να εξωτερικεύσουν τα προβλήματα και την πίεση που νιώθουν, να μειώσουν τα επίπεδα άγχους τους.

Όσες από τις γυναίκες είναι μητέρες, αυτό το στοιχείο τους δίνει ακόμη περισσότερη δύναμη, κουράγιο και θέληση με σκοπό να προσπαθήσουν να φύγουν από την σχέση αυτή, αναζητώντας ένα καλύτερο, ασφαλέστερο περιβάλλον και μέλλον. Δεν επιθυμούν σε καμία περίπτωση τα παιδιά τους να συνεχίζουν να πέφτουν θύματα κακοποίησης. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στην προσπάθειά τους για απόδραση δεν ανακοινώνουν σε κανέναν πληροφορίες σχετικά με αυτή. Συμπεριφορικές και συναισθηματικές αλλαγές, παρατηρούνται ακόμα και στα παιδιά μετά την απόφαση για φυγή, απομάκρυνση από την οικογένεια.

Τέλος, οι συνεντευξιαζόμενες κάνουν δημόσια έκκληση σε όποια γυναίκα έρχεται αντιμέτωπη με την βία, είναι θύμα έμφυλης ή ενδοοικογενειακής βίας να μην

φοβάται να μιλήσει, να είναι έτοιμη να λύσει την σχέση και να απομακρυνθεί από αυτή. Ενώ προσπαθούν να τονίσουν πως η συγχώρεση και η αποδοχή της συγγνώμης που θα ζητήσει ο άνδρας μετά το πρώτο επεισόδιο βίας δεν σηματοδοτεί το τέλος αλλά ωθεί σε έναν φαύλο κύκλο συνέχισης της κακοποίησης.

Κεφάλαιο 5: Επίλογος

5.1 Κυριότερα συμπεράσματα

Η κοινωνία μπορεί να αλλάζει και να μεταβάλλεται όμως το ζήτημα της έμφυλης βίας συνεχίζει να υφίσταται. Αποτελεί ένα καίριο κοινωνικό φαινόμενο το οποίο εξαπλώνεται ανά τον κόσμο(Sanjel, 2013). Η παρούσα έρευνα προσπάθησε να αποτυπώσει βιώματα γυναικών που ήρθαν αντιμέτωπες με την βία. Μια μορφή βίας η οποία ορίζεται ως ενδοοικογενειακή βία και οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με εγκληματικές πράξεις. (McIlwaine,2013).

Αρχικά, εξήχθη το συμπέρασμα πως η ζωή πριν την εμφάνιση των επεισοδίων όπως και η συμπεριφορά του συζύγου δεν θυμίζει και δεν δίνει την εντύπωση πως στο μέλλον θα αναπτυχθεί και θα υιοθετηθεί η χρήση βίας στην καθημερινότητα. Οι παράγοντες που ωθούν τον δράστη σε χρήση βίας είναι πολυποίκιλοι και δεν εστιάζονται σε έναν μόνο τομέα. Ένας τομέας ο οποίος επηρεάζει την συμπεριφορά του θύτη εμφανίζεται να είναι τα ατομικά χαρακτηριστικά του τα οποία περιγράφονται με συναισθήματα φθόνου ως προς το πρόσωπο της γυναίκας. Διαφορετικά, γίνονται καχύποπτοι, προσπαθώντας να επικρίνουν με κάθε τρόπο τις συμπεριφορές της συζύγου. (Tittlová & Paráček, 2018). Η έρευνα έδειξε πως η γυναίκα θα πρέπει να μοιράζεται όλες τις πληροφορίες με τον άνδρα της για να αποφύγει την έλλειψη ψυχραιμίας και την εκδήλωση βίας .Ακόμη, φάνηκε πως οι περισσότεροι άνδρες λογίζουν τον εαυτό τους ως πηγή εξουσίας ενώ η γυναίκα αναλαμβάνει δευτερεύοντα καθήκοντα τα οποία επικεντρώνονται στην διαφύλαξη του σπιτιού. (Σουλή, 2019).

Το στενό, οικογενειακό περιβάλλον φάνηκε να επιδρά με αποτέλεσμα αν σαν παιδί είχε κακοποιηθεί στην μετέπειτα ενήλικη ζωή υπάρχουν πιθανότητες να διαβιεί σε κακοποιητικό μέρος. (Στεφανίδου, 2010)

Σχετικά με τα συναισθήματα που αισθάνονται δεν διαφοροποιούνται από εκείνα που εντοπίζονται στην βιβλιογραφία όπως άγχος, ψυχοσωματικά ή αυτοκαταστροφικές ιδέες. (Walker-Descartes et. al, 2021· Walsh et. al, 2015). Επίσης, τα αποτελέσματα της έρευνας συμφώνησαν με την βιβλιογραφία η οποία τονίζει πως το μορφωτικό επίπεδο δεν επηρεάζει την εμφάνιση βίας, καθώς τα θύματα προέρχονταν από διάφορα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα (Kaur & Kaur, 2019).

Οι γυναίκες της παρούσας έρευνας βίωσαν με την σειρά τους τις μορφές βίας που απαντώνται σε παρόμοιες περιπτώσεις όπως είναι η σωματική, λεκτική, ψυχολογική, οικονομική με τα παιδιά τους να δέχονται σεξουαλική παρενόχληση από τον πατέρα. Όσο αναφορά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα παιδιά δεν κακοποιήθηκαν από τον πατέρα, αυτές δικαιολογούνται σύμφωνα με το σύνδρομο του «αμέτοχου θεατή» (Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, 1988).

Στο δείγμα εμφανίζεται και η περίπτωση κατά την οποία η γυναίκα λόγω πολιτισμικών θεσμών και παραδόσεων οδηγείται σε αναγκαστικό γάμο, όταν ακόμη ήταν ανήλικη (McIlwaine, 2013). Στη συνέχεια, σε πλήρη αρμονία έρχονται τα αποτελέσματα να επιβεβαιώσουν πως η οικονομική κατάσταση του ζευγαριού δεν επηρεάζει την εμφάνιση βίας, αφού γυναίκες από διαφορετικά οικονομικά στρώματα έπεσαν θύματα. Σε αυτό σημείο κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί πως η θεωρία των πόρων (Hyde-Nolan & Juliao, 2012) μπορεί να δικαιολογήσει την εμφάνιση βίας στο περιστατικό όπου η οικονομική κατάσταση και των δύο εμπλεκόμενων ήταν βέλτιστη. (Kaur & Kaur, 2019). Τέλος, σχετικά με τις αντιδράσεις ή παρεμβάσεις των

παιδιών- μαρτύρων δεν έρχονται σε αντιδιαστολή με την βιβλιογραφία, αφού τα ανήλικα τέκνα, ανάλογα με την ηλικία, αντιδρούν διαφορετικά στην προσπάθειά τους να σώσουν την μητέρα. (Dobash& Dobash,1979).

5.2. Σπουδαιότητα και περιορισμοί της έρευνας

Εν κατακλείδι, κρίνεται σημαντικό να αναφερθούν οι περιορισμοί που αναπόφευκτα διέπουν τα αποτελέσματα της έρευνας. Ο κυριότερος περιορισμός αποτελεί το είδος της έρευνας, καθώς έγινε απόπειρα διεξαγωγής μιας δευτερογενούς μελέτης για πρώτη φορά, χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί πρωτογενής συλλογή των δεδομένων από τις ερευνήτριες. Πρόκειται για έναν περιορισμό, ο οποίος μελλοντικά θα διευθετηθεί με την περαιτέρω ωρίμανση και πείρα των ερευνητριών. Ωστόσο, η μελέτη αποτέλεσε μια πρωτότυπη έρευνα για την ελληνική βιβλιογραφία η οποία στηρίχθηκε και ανέλυσε τα βιώματα κακοποιημένων γυναικών, τα καταγράφηκαν σε μορφή επεισοδίου, podcast. Κατάφερε να αναδείξει τις αρνητικές επιπτώσεις της βίας και πιο ειδικά της ενδοοικογενειακής και να ευαισθητοποιήσει με τον τρόπο της.

5.3. Διεξαγωγή νέων ερευνών

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, κρίνονται αναγκαίες περισσότερες έρευνες που να καταδεικνύουν τα βιώματα και την ζωή των γυναικών, ακόμα και με την ανάλυση επεισοδίων podcast. Επίσης, θα ήταν ενδιαφέρον να μελετηθεί ο δεσμός που αναπτύσσουν τα παιδιά που βίωσαν την κακοποίηση με τους μελλοντικούς συζύγους. Αξίζει οι ερευνητές να διεξάγουν έρευνες συγκριτικά με το

εξωτερικό για να κατανοήσουμε εις βάθος το πρόβλημα και πως αυτό εντοπίζεται σε διαφορετικούς πολιτισμούς.

Βιβλιογραφία

- Dobash, R.E. & Dobash, R., (1979). *Violence Against Women*. New York: Free Press.
- Finlay, L. (2011). *Phenomenology for therapists: Researching the lived world*. Wiley-Blackwell
- Hyde- Nolan, M.E., Juliao, T. (2012). *Theoretical Basis for Family Violence στο Fife*
- S. Rose, Schragar, S. (2012) *Family Violence. What health care providers need to know*. Canada: Jones & Bartlett Learning, LLC
- Kaur, M., & Kaur, L. (2019). Domestic violence against women. *4th International Conference on New Frontiers of Engineering, Management, Social Science and Humanities: May 12-13, 2019, Chandigarh, India*.
- Maggs-Rapport, F. (2000). Combining methodological approaches in research: ethnography and interpretive phenomenology. *Journal of Advanced Nursing*,31(1): 219-225.
- Smith, J. A., & Osborn, M. (2007). Pain as an assault on the self: An interpretative phenomenological analysis of the psychological impact of chronic benign low back pain. *Psychology & Health*, 22(5), 517–534. <https://doi.org/10.1080/14768320600941756>
- Smith, J. A., Flowers, P. & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis Theory, Method and Research*.
- Smith, J.A. & Osborn, M. (2008). *Interpretative Phenomenological Analysis*. In J. A. Smith(ed.), *Qualitative Psychology: A practical guide to research methods* (2nd ed.). London: SAGE.

- Βάγιας, Α. (Host). (2023, Μάρτιος). Mute- Η σιωπηλή βία της μεσοτοιχίας [Audio podcast episode]. In iMedD. iMEdD Podcast
- Γαλάνης, Π.(2018). Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα : Θεματική ανάλυση. Αρχία Ελληνικής Ιατρικής, 35(3),416-421.
- Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2023) 4^η ετήσια έκθεση για την βία κατά των γυναικών. [4h-ethsia-ekthesi-gia-ti-Via-kata-twn-gynaikwn.pdf \(isotita.gr\)](https://www.isotita.gr/4h-ethsia-ekthesi-gia-ti-Via-kata-twn-gynaikwn.pdf)
- Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού. (1988). *Κακοποίηση-παραμέληση παιδιών, Οδηγός για επαγγελματίες*. Αθήνα.
- Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2016). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Τσιώλης, Γ., Σερντεδάκης, Ν., & Κάλλας, Γ. (Ed.). (2011). *Ερευνητικές υποδομές και δεδομένα στην εμπειρική κοινωνική έρευνα : Ζητήματα καταγραφής, τεκμηρίωσης και ανάλυσης κοινωνικών δεδομένων*. Νήσος.